

Släktforskaren – 50 årgångar – 98 tidningar – 3700 sidor

Tony Kronqvist

Det var Gustaf Aminoff som 1975 kom fram med idén till en tidning. I sin inledande artikel till nr 1/1975, som utkom 19.4, skriver han: ”Vi har ansett det bättre att ställa målet i överkant, för att ha en större marginal att handla med. Vi hälsar alla av våra strävanden intresserade välkomna i vår krets, för plats finns det alltid.”

De första numren

Den allra första sidan av tidningen ser ni här bredvid. Den hade 16 stencilerade sidor med uppgifter om bl.a. styrelsen och funktionärer, inlämnat stadgeförslag, medlemsförteckning, genomgång av 1973–1975, tips på läsvärda tidningsartiklar och ett reportage från Jakobstadsresan. Det uppges att Släktforskarföreningen i Jakobstad är föreningens kontaktförening nr 1.

Nr 2/1975 utkom i december. Man konstaterar att Helsingfors stads svenska Arbetarinstitut, Dagmarsgatan 3, är föreningens Grundinstitut.

Det tredje numret utkom 17.3.1976 och den orangefärgade framsidan pryds för första gången av HSF:s nya emblem i originalfärgen svart. Bl.a. en lista på en del böcker i föreningens bibliotek ingick. I tidningen kan man läsa att den utkommer årligen i mars, maj, oktober och december! (I nr 2/1976 har man inflikat ett ”så vitt möjligt”). Detta optimistiska program har dock aldrig kunnat genomföras, utan Släktforskaren har utkommit med två nummer per år, utom 1977 då endast ett nr gjordes.

”Släktforskaren är vårt informationsmedium nummer ett”, skrev HSF:s första ordf. Nils R. Kock i 10-årsjubileumshistoriken, och han fortsatte:

”Släktforskaren” är i främsta rummet avsedd som medlemsblad, men den distribueras också som kontaktorgan till föreningar, bibliotek o. a. som är speciellt intresserade av vår verksamhet. Den duplicerade tidningen utkommer med två nummer per år. Där kungörs verksamhetsprogram, årsberättelser, bokslut m. m. Med jämna mellanrum ingår medlemsförteckningen, forskarregister, bokbestånd, styrelsens arbetsuppgifter och annan information. Dessutom förekommer mindre artiklar, referat och notiser av

intresse för medlemmarna.”

I dag kan vi konstatera att medlemslistor och forskarregister i.o.m. dataskyddslagen inte mera kan distribueras utan medlemmarnas samtycke. Ur tidningens tidiga repertoar har också t.ex. budget och bokslut, frågesporter och dikter försvunnit och boklistor har omvandlats till en alltid aktuell och sökbar databas.

Mycket av den information som bara kom två gånger per år kan numera skickas till medlemmarna per e-post kontinuerligt (endast ett dussin medlemmar saknar e-post) eller läggas in på HSF:s webbplats eller Facebook.

Däremot har ”mindre artiklar, referat och notiser” fått mera plats och också blivit ”större”.

Nils Kock om ”vårt informationsblad” i 10-års-historiken. ”En sak vill jag ännu poängtera. Tidningen är vårt gemensamma forum som är öppet för kortare inlägg av medlemmarna. En intressant observation eller en släkttabell kan vara till nytta och glädje för andra forskare.”

I 30-årshistoriken skriver Kurt Marander: ”De olika redaktörerna satte ned ett stort arbete på att utveckla tidningen till ett fungerande kontaktorgan och en intressant genealogisk tidning. Sidantalet steg småningom till 24–36 i slutet av 1980-talet.”

Och ordf. Hans Andersin konstaterar i 30-årshistoriken: ”Vår medlemstidskrift *Släktforskaren* skall bjuda på lättlästa och intressanta artiklar av genealogisk och historisk natur.”

Rita Neittamo noterade efter 40 år: ”Under tioårsperioden 2005–2013 har *Släktforskaren* förnyats både till det yttre och inre. Tidningen, som fortfarande utkommer två gånger per år, har mera artiklar än tidigare då medlemsinformationen var medlemsbladets primära uppgift.”

Den första egentliga artikeln kan man kanske säga kom i nr 1/1979 då Tor Damsten skrev ”En glimt av kronologi”, som handlade om kalendrar och tideräkning. Då hade redan Uppsatser I/1977 och II/1978 utkommit och upprop för bidrag till Uppsatser III/1980 ingick i samma tidning. Inför första utgivningen av Uppsatser kallades skriften för föreningens årsbok *Acta Geneologica*, och det var tänkt att innehållet skulle utgöras av medlemmarnas opublicerade genealogiska artiklar och kåserier, vilket eventuellt förklarar att sådana s.g.s. saknades i *Släktforskarens* första årgångar.

Sammandrag av månadsföredragen har först sporadiskt ingått i *Släktforskaren*, men småningom har sammandrag av föredrag också blivit tillgängliga för dem som inte kunnat närvara på månadsmötena. Ända sedan början har reportage från resor och exkursioner glatt också dem som inte kunnat delta.

Inför HSF:s 50-årsjubileum

tillsattes 2020 en arbetsgrupp för att planera jubileumspublikationer. Till följd av coronapandemin låg arbetet nere efter ett startmöte i november. Arbetsgruppen och styrelsen aktiverade sig 2022, men pga. höga tryck- och postkostnader beslöts att inte göra en skild extra jubileumsbilaga till *Släktforskaren*, utan de två numren fick bli lite mera omfattande och en del historiskt material beslöt vi sätta ut på webbplatsen.

Specialnummer och bilagor

Utöver den normala utgivningen av *Släktforskaren* har fem bilagor sett dagens ljus:

- Små guldkorn ger liv åt släktforskningen – Specialartikel av Gustaf Aminoff 20.2.1980.
- 10-årshistorik 1983 av Nils R. Kock. (Senare jubileumshistoriker ingick i själva tidningen och alla finns på webbplatsen).
- Ett förnyat forskarregister 1990 som en bilaga till nr 1/1990 med uppgifter om 151 medlemmars forskningar med register. (Tidigare hade forskarregister ingått i *Släktforskaren* 1977, 1978, 1981 och 1985.)
- ”Finska flyktingar i Sverige på 1700-talet”, bilaga till nr 2/1991 – ett exempel på samarbete med rikssvenska kolleger. På ett möte i Helsingfors 4.4.1990 med Upplands Släktforskare framkom en efterlysning på personer, som under stora ofreden flytt till Sverige. Resultatet är uppgifter från svenska släktforskare om personer, som i svenska kyrkböcker står som flyktingar från Finland. Samlingen är inte fullständig. (Bilagan skall inte sammanblandas med Johanna Aminoff-Winbergs ”Finländska flyktingar i Sverige under stora ofreden” från 1995).
- Forskarregister 1994, vari ingick 144 släktforskarens forskningssläkter och -ämnen.

Antavlorna

HSF önskar att alla medlemmar skulle göra sin antavla i 5–6 generationer. Gärna ser vi också att antavlan får publiceras i *Släktforskaren*. För att sänka tröskeln tar HSF också emot halva antavlor, dvs. sådana som enbart omfattar förfäder från mors eller från fars sida.

Sedan HSF började insamla antavlor 1985 har över 200 antavlor inlämnas, varav ca hälften publicerats i *Släktforskaren* med början 1996. Antavlorna arkiveras också i HSF:s bibliotek – i pappersform och digitalt.

I början kunde t.o.m. en handfull antavlor ingå i tidningen, men då var de flesta korta med endast datum och ev. ort för född, död, gift, och i ganska få antavlor ingick de intressanta levnadsbeskrivningarna.

Utseende, layout och tryck

Från att ha utkommit med det första numret på 16 stencilerade sidor har tidningen funnit sin form.

”Medlemsbladet *Släktforskaren* har i och med redaktörbytena genomgått typografiska och trycktekniska förändringar. Härigenom har bladet fått ett allt mer attraktivt och professionellt utseende medan tryckningskostnaderna sjunkit avsevärt. När Björn-Olof Backman hösten 1997 övertog redaktörskapet

från Lars Holm blev bladet datoriserat.

Kurt Marander, som varit redaktör sedan hösten 2000, ändrade layouten till i huvudsak tvåspaltig och omdisponerade innehållet. På grund av tvåspaltighe- ten får man nu rum för mera text. Innehållsmässigt håller bladet samma höga standard som tidigare och innehåller allt mer intressanta artiklar.” (Ur ”Verksamheten breddas mot nya mål (1993–2003) av ordf. Hans Andersin).

De första 30 åren varierade sidantalet per nummer men kröp stadigt uppåt; drygt 20, drygt 30, drygt 40 sidor. Rekordantal sidor hade jubileums- numret 1/1993 på 66 sidor och 2/2003 på 64 sidor. Sidantalet har under de senaste 20 åren enstaka gånger varit 28, 36 eller 48 men sedan 2003 först ofta uppgått till 44 sidor, senare till 40. Under HSF:s 50-årsjubileumsår var nr 1/2023 på 44 sidor och nr 2/2023 på 52.

Fr.o.m. nr 1/2007 har pärmborden varit i flerfärgstryck med fotografi på framsidan, ljusgul bakgrund och HSF-grön pärmtext. Det stora HSF-emblemet i svart på pärmen byttes ut mot ett litet i grönt – emblemet i svart hade prytt pärmen med undantag av tre nummer i början (1&2/1975 då emblemet ännu inte fanns och nr 2/1976). Pär- mens papper blev tjockare och glattare.

För att hålla de stigande tryck- och postkostna- derna i schack gjordes pärmborden fr.o.m. 2020 av samma papperstjocklek som insidorna, och från nr 1/2023 minskades ytterligare pappersvikten för samtliga sidor.

I nr 1/2008 ingick för första gången färgbilder; en fotokavalkad från resan till bl.a. Oravais slagfält och Topelius Kuddnäs i Nykarleby på ett mittuppslag, en tradition som kompletterades med att tidningen i nr 1/2011 hade en färgbild också på annan plats i tidningen. Först från nr 1/2013 gjordes hela tidningen som färgtryck.

Layouten sköttes tidigare med egna krafter, först på skrivmaskin och sedan i Word på dator och från 2010 med Adobe Indesign, men tjänsten har fr.o.m. 2018 köpts av SandelinMedia Oy Ab/Rabbe Sandelin.

Släktforskaren har både stencilerats och tryckts i offset men görs numera med digitaltryck. Tidningens tryckerier har varit åtminstone Laser-Paino Oy, Edita Prima Oy, Oy Print Mill Ab i Lovisa från 2008, WhyPrint Oy Ab från 2013 och Oy Nord Print Ab har tryckt tidningen fr.o.m. nr 2/2019.

Digitalisering

Släktforskaren arkiveras fr.o.m. 2010 också digitalt i pdf-format. För att öka tillgängligheten av artiklar under coronapandemin digitaliserades en del av dem vartefter som upphovsrätter till texter och bilder kunde klarläggas. Artiklarna sattes ut på HSF:s webbplats. En digitalisering av äldre årgångar har diskuterats men skulle kräva mycket arbete med utredning av rättigheter till publicering.

Distribution

Medlemmarna betalar ett självkostnadspris för tidningen (ingår i medlemsavgiften). I klubblokalen finns exemplar till försäljning av så gott som alla årgångar.

De första åren delades tidningen ut på månads- mötena, men fr.o.m. 1979 har den postats till dem som inte kunnat delta.

Utöver medlemmarna får ca 50 kontaktorgan inom landet och i Sverige Släktforskaren, närmast släktforskarföreningar och centralorganisationer men också bibliotek, arkiv och museer.

Vi har visat upp oss på mässor och släktforskar- dagar, och tidningen är en konkret sak att lägga i handen på intresserade. Under 40-årsjubileet hade HSF en utställning på Galleri Arbis 14.10– 1.11.2013 och på korridorväggen fanns ett stort uppslag som beskrev medlemstidningen. Flera nummer av Släktforskaren hade också ställts ut i vitrinen. HSF var också, liksom andra år, på Bok- mässan i Helsingfors i oktober 2013 och Rita Ne- ittamo skrev:

”Denna gång hade HSF plats vid tidningsdisken som var den centrala delen i monter. Det innebar att föreningen under alla mässdagar hade sina represen- tanter på plats. De delade ut medlemstidningen Släkt- forskaren och svarade på mässbesökarnas frågor. HSF hade med stöd av Svenska kulturfonden tryckt upp en ”mässupplaga” av Släktforskaren som hade en broschyr med ansökningsblankett om medlemskap.”

I den s.k. Tidskriftsmontern har HSF flera år lagt ut några år gamla nr av Släktforskaren, och ca 90–140 tidningar har hittat nya läsare årligen. De

nyaste numren har sålts till några intresserade. Dessvärre har utformningen av Tidskriftsmontern de två senaste åren inte möjliggjort egen information och försäljning ”över disk”, vilket försvårat kontakter med mässbesökarna.

Under coronapandemin 2020 genomgicks lagret av Släktforskaren och HSF:s medlemmar erbjöds gratis överloppsexemplar. En lista på samtliga artiklar från starten 1975 distribuerades som bilaga till februarimedlems-e-posten 2022 och är tillgänglig på HSF:s webbplats hsf.webbhuset.fi/publikationer/slaktforskaren/. Artiklarna om våra förfäder föråldras ju inte utan är alltid lika aktuella – dock med brasklapp för nyare rön.

Förbundsarenan/Tidskriftsprojektet hade 2020 digital presentation av tidskrifter på nätet, där också Släktforskaren var med. I Testa en tidskriftskampanjen fick man beställa provexemplar och 30 Släktforskaren-tidningar postades åt intresserade.

Då Genealogiska Samfundets tidskrift Genos år 2020 fyllde 90 år uppvaktade HSF på jubileumsseminariet med en kopia av Släktforskarens första nr från 1975 – ombundet med grönt band.

Redaktörer

”Tack vare dessa redaktörers trägna arbete har medlemstidningen utvecklats till inte bara ett fungerande informationsorgan utan även till ett intressant och läsvärt blad, som t.o.m. efterfrågas utanför vår egen krets...” (ordf. Gunni Busck-Nielsen i 20-årshistoriken).

Gustaf Aminoff svarade för de två första numren under 1975.

Wilhelm Schalin hade ansvaret för ett nr 1976. Calle Zitting (1976?) 1977–1978.

Gunni Busck-Nielsen 1/1979.

Erik Åström 2/1979(?)–1/1987.

Lars Holm 2/1987–1/1997.

Björn-Olof Backman 1/1997–1/2000.

Kurt Marander 2/2000–1/2005.

Lars-Einar Floman för nr 2/2005–1/2009. Han skapade tidningens nuvarande utseende 2007.

Lena Boström var huvudredaktör för nr 2/2009, och Agneta Magnusson och Kristian Stockmann (layout) utgjorde redaktionen nr 2/2009–2010. Redaktionen kompletterades med Rita Neittamo 2011, varefter Kristian Stockmann avgick.

Rita Neittamo gjorde nr 2/2011–2017.

Tony Kronqvist tog över redaktörskapet inför nr 1/2018 och avgår efter nr 1/2024. I redaktionen: Henrik Andersén, Alexandra Ramsay, Christoffer

Sundman och Henrika Zilliacus-Tikkanen.

Någon ansvarig utgivare står inte nämnd de första 35 åren, men har sedan varit HSF-ordförandena Kaarlo Rainio 2010–2014, Ulla Bäck 2015–2016 och är Peter Ragnvaldsson 2017–.

Frivilligarbete är oersättligt – det konstateras ofta. Om man räknar grovt och utgår från att ett nummer av Släktforskaren av en redaktör kräver ca 2 månaders arbete x 2 nr/år x 50 årgångar x en redaktörlön på nuvarande 4 000,-/månad så är vi uppe i den hisnande summan 1 miljon euro!

Slutord och framtid

Eftersom HSF betonar en hobbyaktig inställning till släktforskning skall också Släktforskaren med artiklar av genealogisk och historisk art till sin karaktär vara en mera lättläst tidning än en vetenskaplig tidskrift. För mera vetenskapliga artiklar har HSF skriftserien Uppsatser. Men det fanns ett mellanrum att fylla, och man kan konstatera att det Nils Kock benämner ”korta inlägg” har utvecklats till en ström av artiklar i Släktforskaren.

Släktforskaren har varit föreningens främsta kontaktorgan beträffande både medlemmar och kontaktföreningar. Med den utökade användningen av e-post, webbplats och andra sociala medier kan en del information numera fås ut snabbare än via papperstidningen. HSF:s webbplats är ett forum där man kontinuerligt kan fylla på med material utan att behöva beakta dead line, absoluta längder på alstren eller tryck-, och postkostnader. För att våra medlemmar och andra skall hitta till och öka användningen av webbplatsen bör den ständigt hållas levande och aktuell.

En papperstidning i handen med artiklar, föredragsammandrag o. a. släktforskarrelaterat material försvarar också sin plats. En papperstidning är synlig och handfast. Men vilken är den ideala kombinationen och hur utnyttjar vi olika medier optimalt? – Det var kanske frågor som man inte behövde fundera över för 50 år sedan.

